

CD KLASSIEK

Mariamis
Giovanni Palestrina

De grote Italiaanse componist van de renaissance, Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525-1594), schreef 105 toonzettingen van de mis, waarvan de *Missa Papae Marcelli* (mis voor paus Marcellus) uit 1565 wellicht de belangrijkste is. Dat werk werd tot het aantreden van Paulus VI, dit jaar vijftig jaar geleden, gezongen tijdens de kroningsmis van een nieuwe paus. Palestrina oefende er dus een enorme invloed mee uit op de katholieke koormuziek van na het Concilie van Trente, voor hetwelk hij overigens de opvattingen over kerkmuziek mee vorm gaf.

Wat is nu typisch Palestrina? Dat is moeilijk te zeggen met zo'n lange staat van dienst, maar 's mans evolutie vind je nog het best weerspiegeld in zijn missen. Is aanvankelijk de band met de Vlaamse polyfonie nog duidelijk herkenbaar, zijn rijpere week getuigt van grote aandacht voor zachte melodieën. Alle stemmen worden perfect in balans gehouden. Conform de richtlijnen van Trente blijft de tekst prima verstaanbaar.

Vreemd genoeg zijn het Britse en niet Italiaanse koren die de beste opnames van Palestrina's werk afleveren. Daarbij The Tallis Scholars en het Westminster Cathedral Choir. Dat is het koor van de katholieke kathedraal van Londen, het enige uit beroepskrachten bestaande katholieke kathedraalkoor ter wereld dat haast dagelijks de diensten (eucharistie en getijdengebed) op luistert. Het ensemble is gespecialiseerd in de muziek van de renaissance en leverde menige cd af met werk van Palestrina.

Een van de zeker niet te vergeten werken van Palestrina is de *Missa de beata virgine*, een Mariamis in vijf delen waarmee hij in het voetspoor liep van de meesters van de polyfonie Josquin des Prez en Pierre de la Rue.

De opname door het Westminster Cathedral Choir dateert uit de topjaren van het ensemble onder leiding van de Schotse *choirmaster* (koormeester) James O'Donnell. Die verkaste in 1999 naar dezelfde positie in de nabijgelegen (anglicaanse) Westminster Abbey, de kerk waar de Britse vorsten en prinses huwen en begraven worden. Ietsje meer prestige?

Het wonderlijke *Kyrie*, met een perfecte balans tussen de jongenssopranen en de mannenstemmen, lijkt wel een voorproefje van de hemel. (EDS)

Giovanni Pierluigi da Palestrina, *Missa De beata virgine/Missa Ave Maria*, door het Westminster Cathedral Chori onder leiding van James O'Donnell, Hyperion, 21,99 euro.

CD KLASSIEK

Britse klanken
Byrd & Tallis

Stile Antico is een ensemble van betrekkelijk jonge Britse zangers dat zichzelf in een mum van tijd op de kaart plaatste met opmerkelijke concerten in Europa en Noord-Amerika. Stile Antico werkt zonder dirigent, treedt op als een kamerorkest en wordt geloofd om zijn vitaliteit, expressie en originele benadering van de partituren. Zijn repertoire bestaat uit muziek uit de glorie-dagen van de Engelse Tudors, de zestiende eeuw, maar ook van de Vlaamse en Spaanse scholen evenals van de vroege barok.

Onlangs was Stile Antico nog te gast op het festival *Laus Polyfoniae* in Antwerpen, waar het psalmen en motetten bij elkaar puzzelden tot een ode aan de muzikale vriendschap tussen Thomas Tallis en William Byrd.

Op de cd *The Phoenix Rising* (de feniks verrijst) ook religieus werk van Byrd en Tallis naast dat van Gibbons en White. Kernstuk is de *Five-part Mass* van William Byrd uit 1594-1595. Het werk sluit aan bij de traditie van de katholieke polyfonie, terwijl de anglicaanse eredienst onder Elisabeth I de hoofdtoon werd in de liturgie. Niettemin bleef Byrd in de gunst van de koningin, wellicht omdat hij zonder onderscheid componeerde voor de anglicaanse en de katholieke eredienst. Van de andere werken is slechts één in het Engels, het Latijn overheerste nog. (EDS)

The Phoenix Rising door Stile Antico, harmonia mundi, 20,55 euro.

BOEK GELOOF

Als jongeren bidden
Lengerke & Schrömges

In 2011, tijdens de Wereldjongerendagen in Madrid, verscheen de jongerencatechismus *Youcat* gelijktijdig in dertien talen. De Nederlandstalige versie wordt gepubliceerd door uitgeverij Lannoo en is inmiddels ook verkrijgbaar als e-boek.

Het initiatief tot de *Youcat* werd genomen in de Duitstali-

ge landen, onder patronaat van Christoph kardinaal Schönborn, de aartsbisschop van Wenen. Jongeren kregen de kans hun vragen voor te leggen en konden ook opmerkingen maken over de begrijpelijkheid van de teksten.

Als een soort van vervolg komt er nu een *Youcat*-gebedenboek op de markt en opnieuw is het een oorspronkelijk Duitstalig initiatief. Samenstellers zijn priester Georg von Lengerke, kapelaan van de Orde van Malta, en pedagoge Dörte Schrömges.

Het boek bestaat uit twee delen, te beginnen met een beknopte „gebedsschool” waarin tien richtingsaanwijzers worden aangeboden. Dan volgen gebeden van gelovigen van vroeger en nu, verpakt in een schema van veertien dagen. De eerste staat in het teken van *Mijn weg met God*, de tweede heet *Gods weg met mij*. Elke dag krijgt ook een subthema, als het ware een gebedsretraite.

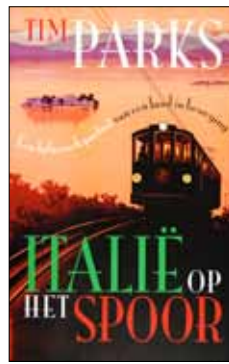
Het tweede deel is een verzameling van gebeden met diverse

thema's voor meerdere gelegenheden. Ze kunnen makkelijk verbonden worden met het ritme van het eerste deel. Citaten helpen om de grond van het gebed te begrijpen.

Je vindt de namen van de 'grote bidders' uit de kerkgeschiedenis evenals de vaste gebeden van de Kerk, daarbij ook enkele, maar niet teveel, psalmen. De samenstellers: „De auteurs van de gebeden in dit boek willen met en voor je bidden. Ze kunnen reisgidsen van het geloof worden, die je helpen steeds meer je eigen woorden te vinden, ook in het zwijgen.” (EDS)

Youcat. Gebedenboek, Lannoo, Tielt, 2013, 170 blz., 16,99 euro.

BOEK REIZEN

Met de trein in Italië
Tim Parks

De Britse auteur Tim Parks woont al 32 jaar in Italië, maar toch blijft hij er een buitenstaander. Haast dagelijks spoort hij tussen zijn woonplaats Ver-

ona en zijn werkplek Milaan, waar hij lesgeeft. De Italiaanse spoorwegen zijn voor hem een soort van icoon geworden om zijn nieuwe vaderland te begrijpen. Met een juiste balans tussen liefde, verbazing en ergernis beschrijft hij dan de Italiaanse cultuur, zeden en gewoonten.

Bijwijken zijn Parks wedervaren op het Italiaanse spoorwagennet zonder meer hilarisch. Je ontdekt een massa ongerijmdheden, zoals het feit dat de Italiaanse spoorwegen verdienen aan supplementen die ze aanrekenen bij een treinticket. Zoals ook in ons land is het spoorbedrijf tegelijk wonderlijk mysterie en bron van ergernis, maar in Italië voel je vandaag de spanning tussen het oude model van overheidsbedrijven en de vrije markt.

De prille Italiaanse staat wilde wel spoorwegen, maar ze wilde daar niet voor betalen. Omstreeks 1900 volgde de nationalisatie, waardoor er op een bepaald moment meer dan 200.000 spoorwegwerknemers waren. Na 1960 volgde de val en raakte het bedrijf verouderd. Volgens Parks zijn spoorwegen de ultieme test of een kapitalistisch model ooit toereikend kan zijn op het gebied van openbaar vervoer. (EDS)

Tim Parks, *Italië op het spoor. Een hilarisch portret van een land in beweging*, Arbeiderspers, Amsterdam, 2013, 300 blz., 19,95 euro.

BOEK GEZONDHEID

Mindfulness ontkracht
Prins & Decuyper

Na een jarenlange boeddhistische training ging bioloog Jon Kabat-Zinn in 1978 aan de slag met zogeheten uitbehandelde patiënten, mensen met vooral rug- en hoofdpijn. De klassieke geneeskunde kon slechts een diagnose stellen, maar Kabat-Zinn meende dat spirituele training hij deze mensen misschien wel heilzaam kon zijn. Toen hij zijn boeddhistische leraar om advies vroeg, raadde die hem aan „de Boeddha te laten vallen”. Uit boeddhistische technieken moest hij de werkzame bestanddelen dis-

tilleren en die in een nieuw jasje stoppen.

Het bleek een ommekeer. Door meditatieoefeningen kregen patiënten medezeggenschap over hun behandeling. Dat was het begin van Mindfulness Based Stress-Reduction (MBSR), de eerste stap van de hype mindfulness. Tegenwoordig kun je door deelname aan allerlei meditatieoefeningen mindful stoppen met roken, hyperactieve kinderen kalmeren, je beter concentreren op het werk en wat al niet. De populariteit van mindfulness groeit, maar ook de misverstanden over deze stressreductiemethode nemen toe. Mindfulness lijkt dé sleutel te zijn tot een evenwichtig en gelukkig leven. Iedereen aan de mindfulness dus. Maar is dat wel een goed idee?

Twee professionele psychologen willen in dit boek zeven mythes over mindfulness ontkrachten. Dat is vreemd, want voor klinisch psycholoog Björn Prins is mindfulness een levenswerk dat telkens aanspreekt op maximale verantwoordelijkheid. Na een intensieve trainingsperiode startte hij in 2005 zelf met het aanbieden van mindfulnessstraining en hij geeft

les in de eerste officiële postgraduaatsopleiding tot mindfulnesstrainer.

Recent wetenschappelijk onderzoek biedt meer inzicht in de mogelijkheden, maar ook in de beperkingen van mindfulness. Die helpt alvast niet bij depressie, vervangt niet het medicijn Prozac en de effecten zijn niet altijd even tastbaar bij bepaalde groepen als kinderen, jongeren en ouderen. Het heeft wel een positieve invloed op het wegwerken van het prikkelbarredarmsyndroom. Conclusie: mindfulness is een goed instrument dat ook nadelen heeft. Het vergoet de kans op een beetje minder lijden, maar bij nader order blijft iedereen een kwetsbare en feilbare mens. (EDS)

Björn Prins & Anouk Decuyper, *Mindfulness is goed voor alles en zeven andere mythes over mindfulness*, Lannoo, Tielt, 2013, 222 blz., 17,99 euro.